

Список використаних джерел

1. Журавель В. А. Розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: наук.-практ. посібник / В. А. Журавель. Х. : Одиссей, 2005. – с. 50
2. Овчинников М. А. Проблемы выявления факта легализации преступных доходов / М. А. Овчинников // Вестник Саратовской государственной академии права: научный журнал. – 2009. – № 3. – С. 142.

ПОДОБНИЙ О. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри криміналістики, доктор юридичних наук, професор

СИСТЕМО-СТРУКТУРНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ РОЗВІДКИ ТА ЇЇ МІСЦЯ В ТЕОРІЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Найбільш важливе місце серед суб'єктивних антикриміногенних факторів займають так звані фактори організаційно-правового характеру, що сприяють ефективному й цілеспрямованому впливу на злочинність з боку спеціально створених соціальних інститутів [1, с. 30]. Саме системно-структурний підхід використовується для аналізу сукупної діяльності правоохоронних органів держави, що ведуть боротьбу зі злочинністю.

Питання структурно-функціонального забезпечення оперативно-розшукової діяльності в науці стали планово досліджуватися приблизно наприкінці шістдесятих — на початку семидесятих років минулого сторіччя. Враховуючи концептуальні розробки проблем управління А. І. Алексеева, В. Г. Боброва, Б. С. Богданова, Д. В. Гребельського, О. Г. Лскаря, В. А. Лукашова, С. С. Овчинського, Г. К. Сипілова, були сформульовані основи управління й організації у сфері ОРД, а згодом деталізовані за іншими напрямками як в докторських, так і кандидатських дисертаціях (В. М. Аتماжитов, І. І. Басецький, М. П. Водько, І. О. Клімов, Б. П. Смагоринський, А. Б. Утевський).

Проблеми оптимальної оргструктурної побудови оперативних підрозділів знаходяться в полі зору вчених сьогодення, зокрема О. М. Бандурки, В. Л. Грохольського, О. О. Дульського, С. В. Псткова, В. М. Плішкіна та ін. [2–4]. Водночас, необхідно наголосити на тому, що наукове розроблення організаційних рішень з удосконалення системи оперативних підрозділів досі залишаються важливими науковими проблемами.

Одною із таких проблем, зокрема, вбачається визначення сутності кримінальної розвідки та її місця в теорії оперативно-розшукової

діяльності, а ефективним засобом її вирішення – системно-структурний підхід.

Застосування зазначеного інструментарію дозволило стверджувати, що стосовно проблем боротьби зі злочинністю превалює позиція, відповідно до якої поняття «оперативно-розшукова діяльність» є більш широким, ніж поняття «розвідка», й природно вклучає в себе весь комплекс розвідувальних заходів, до яких С. С. Овчипський зокрема відносить інформаційну, аналітичну, кримінальну розвідку (розвідку у кримінальному середовищі), технічну, радіорозвідку, комп'ютерну розвідку [5, с. 316]. Пріоритет ОРД у цьому випадку пов'язаний з тим, що цінність інформації, отриманої внаслідок здійснення певних ОРЗ, передусім залежить від її правового статусу, тобто наскільки вона має доказовий характер і може бути використана в кримінальному провадженні. Ця обставина відрізняє оперативну-розшукову розвідувальні заходи від зазначених видів розвідки, вимагає для їх проведення обґрунтування відповідно до чинного законодавства, належного правового оформлення й документування отриманих розвідданих.

У реаліях сьогодення з ліквідацією Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю МВС України основним підрозділом кримінальної поліції, що компетентний безпосередньо документувати факти організованої злочинної діяльності, є карний розшук. Водночас, спеціалізованим інструментарієм виявлення організованої злочинної діяльності володіють підрозділи кримінальної розвідки, вклучені сьогодні до системи кримінальної поліції, які мають спеціальні повноваження по здійсненню розвідувальної діяльності в кримінальному середовищі організованих злочинних угруповань з метою встановлення контролю над організованою злочинністю, її локалізації, нейтралізації та ліквідації, усунення причин і умов існування організованої злочинності й корупції. Тому в цих реаліях, передусім, надзвичайно актуалізується питання про організацію взаємодії між підрозділами карного розшуку, які повинні бути організатором взаємодії, та кримінальною розвідкою.

Завданнями підрозділів кримінальної розвідки, в тому числі, повинні бути: опосередкований або прямий підрив організованої злочинності шляхом руйнування її структурних, фінансово-економічних, корупційних та інших зв'язків; забезпечення керівництва МВС і Національної поліції розвідувальною інформацією, необхідною для своєчасного прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності протидії організованій злочинності й корупції; інформування правоохоронних та інших державних органів, міжнародних правоохоронних організацій у відповідності до їх компетенції. Складовими частинами кримінальної розвідки традиційно є *інформаційно-аналітична, технічна, агентурна* розвідки (останній вид прямо зазначений у ст. 5 Закону України «Про ОРД»). Визначені напрями розвідувальної

діяльності в організованому злочинному середовищі вліюються в життя шляхом виконання таких функцій: використання інформаційно-пошукових систем і аналізу отриманої інформації; впровадження негласних працівників у злочинне середовище та використання конфіденційного співробітництва; застосування оперативно-технічних засобів [докладно, див.: 6, с. 83–84; 7].

Із зазначеного необхідно зробити ряд **висновків**: по-перше, в рамках предмету теорії ОРД як самостійний розділ можна виділити оперативний пошук, структурним елементом якого є вчення про кримінальну розвідку; по-друге, розвідувальну діяльність оперативних підрозділів Національної поліції у цілому необхідно розглядати як систему відповідних заходів, здійснюваних уповноваженими на то суб'єктами в рамках окремої організаційно-тактичної форми ОРД – оперативного пошуку; по-третє, кримінальну розвідку необхідно визнати кваліфікованим методом оперативного пошуку, що здійснюється на стратегічному й тактичному рівнях спеціальним суб'єктом (підрозділом кримінальної розвідки) та складається із інформаційно-аналітичного, агентурного і технічного видів.

Список використаних джерел

1. Вишин С. Б. Системный подход и преступность [Текст] : учебное пособие / Вишин С. Б. – М.: Академия МВД СССР, 1980. – 230 с.
2. Пліпкіп В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ [Текст] : підручник / [за ред. Ю. Ф. Кравчєска]. – К.: НАВСУ, 1999. – 702 с.
3. Бандурка О. М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення [Текст] / О. М. Бандурка. – Харків: Основа, 1996. – 368 с.
4. Прохольський В. Л. Управління діяльністю спеціальних підрозділів МВС України по боротьбі з організованою злочинністю [Текст] : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07 / Прохольський Володимир Людвигович. – Харків, 2004. – 416 с.
5. Овчинский С. С. Оперативно-розыскная информация [Текст] / С. С. Овчинский ; [под ред. А. С. Овчинского, В. С. Овчинского]. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 367 с.
6. Подобний О. О. Протидія організованій злочинній діяльності, пов'язаній з викраденням людини : криміналістичний та оперативно-розшуковий аспекти : монографія / О. О. Подобний. – Одеса: ОДУВС, 2009. – 174 с.
7. Подобний О. О. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ у боротьбі з корисливо-насильницькою організованою злочинністю : монографія / Подобний О. О. – Одеса: вид.-во ОДУВС, 2012. – 526 с.